

הם רק ארבעת המסעות האחרונים. ויש לעיין מדוע הוזכרו רק מסעות אלו, הן הבאר ניתנה להם לראשונה בהר חורב, בשנה הראשונה לצאתם ממצרים, והלכה אתם בכל המסעות, א"כ למה נזכרו רק המסעות האחרונים.

אוצר החכמה

הבאר והכיוור

אוצר החכמה

מי נשא את הכיוור וכנו?

המתבונן בפרשיות "במדבר" ו"נשא" המדברות על עבודת המשא של הלויים, יראה כי התורה מפרטת מי נשא במסעות את כל חלקי המשכן ואת כליו: בני קהת נשאו את הארון, השלחן, המנורה, המזבחות וכלי השרת והמסך, בני גרשון את יריעות המשכן קלעי החצר וכו' ובני מררי את קרשי המשכן, בריחיו עמודיו, אדניו וכו'.

אוצר החכמה

מה שלא נזכר מי נשא אותו – הוא הכיוור וכנו. וזה פלא.

יתרה מזאת: כאשר התורה מפרטת את מהלך פירוק המשכן ע"י בני קהת, שהיו מכסים את כל הכלים: את הארון כיסו בפרוכת המסך עם כסוי עור תחש ובגד תכלת, ועל השלחן פרשו בגד תכלת וכן המנורה ומזבח הזהב בכסוי תכלת, ומזבח החיצון בבגד ארגמן, וכן וכלי הקטורת וכו' – ושוב: הכיוור וכנו לא נזכרו כאן.

שאלה זו נשאלתי לפני כארבעים שנה ע"י דודי הר"ר דוד בריסק ז"ל. וסיפר ששאל שאלה זו כמה גדולי תורה אך לא קיבל תשובה. ונשארו בצריך עיון.

ונראה בס"ד לומר כך:

מצינו במשנה (יומא דף לו ע"א) בן קטין עשה שנים עשר דד לכיוור, שלא

היה לו אלא שנים. ואף הוא עשה מוכני לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה. ¹²³⁴⁵⁶⁷ופירש רש"י: "מוכני" – מפרש בגמרא גלגל לשקעו בו בבור, שיהיו מימיו מחוברים למימי הכיור, ואי לא הווי מיפסלי בלינה, לפי שקדשו בכלי, ולא כבוד קדשים הוא ליפסל מים קדושים. עכ"ל.

ומעתה נשאלת השאלה: הן במשכן היתה ג"כ אותה בעיה: איך יעשו שלא יפסלו מי הכיור בלינה?

ובפשטות יש לומר שהיו משקעים את הכיור בבארה של מרים.

וכד נדקדק בדברי התוספתא (סוכה פרק ג') שהובאו לעיל, על בארה של מרים, דאיתא התם: וכך היתה הבאר שהיתה עם ישראל במדבר וכו' עולה עמהן להרים ויורדת עמהן לגאיות, מקום שישראל שורין היא שורה כנגדן במקום גבוה כנגד פתחו של אהל מועד. נשיאי ישראל באין וסובבין אותה במקלותיהן וכו'. ע"כ. א"כ מקום הבאר היה כנגד פתח אהל מועד שהוא מקום הכיור כידוע. אלא שלכאורה א"א לומר שהיה ממש בין אהל מועד והמזבח, דהא במקום זה אין זר נכנס, א"כ איך היו נשיאי השבטים מושכים במקלותיהם מים משם – אלא צריך לומר שהיתה שורה במקום גבוה המרוחק מעט מאהל מועד, דהיינו שמקור המים היה במקום גבוה והיה כנגד פתח אהל מועד כיוון שהיו המים צריכים להגיע אל הכיור שכנגד פתח אהל מועד. וובאמת בילק"ש שהבאנו לעיל עמ' ל"ז, הלשון "הבאר היתה בפתח החצר ולא בפתח אהל מועד, דפתח אהל מועד הכוונה בתוך החצר לפני המשכן עצמו כמ"ש רש"י (שמות כט, יא) "פתח אוהל מועד" – בחצר המשכן שלפני הפתח. וראה עוד מה שכתבנו לעיל לגבי "מקום גבוה".

וכעין זה מצאנו בבית המקדש, שמקור המים שהגיע אל ה"ים של

שלמה" ולכיוור היה בעין עיטם (ירושלמי יומא פ"ג הלכה ח'), הנמצא בהר מול בית המקדש (מעבר לגי בן הינם) שהוא מקום גבוה [וכדאיתא בגמ' (יומא דף לא ע"א) דעין עיטם גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמה], כיון שמים צריכים לבא ממקום גבוה (כדי שיוכלו לטפס ולעלות עד כנגד מקום מוצאם), ומשם היו מגיעים אל מקום הכיוור בין האולם ובין המזבח. אף במשכן כן: הבאר היתה שורה במקום גבוה ומרוחק קמעא – אך כנגד פתחו של אהל מועד.

ולפי"ז, כיון שהיו משקעים את הכיוור בבאר, ובארה של מרים היתה הולכת עמהם בכל המסעות – היו הכיוור וכנו נישאים מאליהם ע"י הבאר.

[אמנם באבן עזרא (שמות לה, טז) מצאתי: "את הכיוור" – הנה אין לכיוור ולכנו בדים – אולי על העגלות היו נשואים. (לפי"ז בני מררי הם שנשאו אותם, כי בני קהת עבודתם היתה "בכתף ישאו" ולא היו להם עגלות).

ושמעתי מתלמידיי, ששאלו את מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א ואמר שמסתמא בני קהת הם שנשאו את הכיוור וכנו].